

Autor: Radim Lhoták

Co rozdělovalo a dosud rozděluje národy Evropy se dá nazvat chorobným šílenstvím nacionalismu: jím se chronicky rozmáhá moc politiků krátkého pohledu a rychlé ruky, jím se prohlubuje odcizení mezi Evropany, onen status quo národní zdrženlivosti, který přehlíží nebo lživě překrucuje všechna jednoznačná znamení minulosti a dlouhodobé prorůstání duchovních kořenů ve společném prostoru, v němž chce Evropa být jedno.

Dosud je slyšet zpěv německého oráče, jeho povznášející svištění bičem, jímž pohání anglicky suchopárného oře mechanickými brázdami vědění ve směru k jihu, za sluncem italského temperamentu naplněného životem: hle, s jakou noblesou přitom čechrá protáhlé tóny veršů, jako kdyby francouzským šarmem chtěl oslavit budoucí sadbu a povzbudit její růst ódou na radost. Co říkáte? Že je jiná doba? A v čem je jiná? Snad v tom, že české dudy a cimbál v rytmu maďarského čardáše již nesoupeří s italskou kantilénou, k níž by přidávaly onu zemitost kamene a dlážděných cest bičovaných deštěm, jako by nebylo těžké uvěřit tomu, že všechny cesty vedou do Říma? I dnes uvěří ten, kdo při četbě Goethovy Italské cesty zaslechne mnohohrstené hlasy božských chorálů, kdo zahlédne výtvarná díla umělců zdobící románské stavby rozzářené žářem běsnícího slunce. Možná pavoučí síť propletených autostrád obestírající Evropu pocitem nejistoty a neblahého směru – ať se vydáš, kam se vydáš, nalezneš jen valící se proudy železa, příkrčené terminály čerpadel s totožnými poznávacími znaky a tlukot vlastního srdce – možná paradoxně právě ona žilnatá propojenost a všesměrovost toku materiálu a lidí vytváří dojem, že jediným místem lidského spočinutí v Evropě je činžovní dům na kraji města, hájenství soukromé izolace před světem a tudíž i před vším, co přesahuje jazykový úděl národní příslušnosti.

Od dob, kdy Evropa povstala z křesťanské církevní reformace, která měla naposledy a definitivně pohřbit antický ideál celého člověka, od těch dob volá Evropský duch po člověku nové rasy, evropské rasy vyššího typu. Snad onen pozdně latinský typ člověka může připadat vkusu přestárých, křehkých až subtilních kulturních národů příliš svobodný, příliš tvrdý, příliš bujarý, příliš zdravý, příliš vpravdě lidský na to, aby byl přijat a pochopen. Možná byl jeho povznesený genotyp nadčlověka rozvrácen rozmachem typu opačného, přízemního, když do poměrů mezi stavy počala zasahovat panovačnost zbohatlíků, plebejské třídy buržoazie, které právě hra na struny nacionalismu dopomohla k moci. Těžko zapomenout na trpké zkušenosti očišťování ras ohněm a střelným prachem, s nímž se celá Evropa ocitla v plamenech. Těžko se vzpamatovat z otřesů, při nichž pudová živelnost lůzy, revoluční posedlost a hrubá síla bezduché hmoty zachvátily myšlení Evropy natolik, že nezbylo místo

pro nějaké zušlechťování, že morální nadřazenost umělců, filozofů, svobodných tvůrců nadčasových a všelidských hodnot byla zapomenuta. Vše dovršilo poválečné triumfální tažení Spojených států amerických světem pod vlajkou studené války a globalizace, čímž Evropa nadobro ztratila vědomí.

To, co v Evropě zrál po staletí literárním vzděláním, prací těch nejvyspělejších duchů až k vyčerpání, prohlubování tepu srdce v tichu Exupéryovských citadel, toho Amerika dosáhla pouhým mávnutím ústavodárného proutku. Na pohřebištích původních přírodních kultur vyrostla svobodná jednota národů silou čistého rozumu, silou zbraní, hmotnou převahou průmyslu a technokracie, míšením krve za živa. Jak děsivý a zároveň ponižující příklad pro Evropu, která jen pozvolna sbírá trosky základů své pracně budované stavby a těžce se probouzí ze své letargie způsobené ztrátou ideálů, ztrátou citu, jemnosti i vkusu, pro nově se konstituující Evropu, která nachází pod tupými podpatky politiků bouřících imperativy národní suverenity, pod iluzemi falešných hráčů a potrhých vlastenců, pod údery podrážděných neofašistů, rasistů, antisemitů a odpůrců barev všeho druhu jediný důvod pro oživení myšlenky vzájemnosti: namísto duchovních pilířů obrody člověka probíhá proces integrace Evropy na principu fyzikální prostupnosti hmoty ve stavu zkapalnění, chtělo by se říci rozteklosti – volný pohyb zboží, lidí, peněz a kapitálu.

Je tohle cíl, o jaký nám šlo? Nemáme chtít víc? Mnohem víc? Neslyšíte tu hudbu starých mistrů? Nezní vám tak blaze proti řinčivému hluku motorových kapel ze zámoří? Zvažte to! Vždyť jste ještě před branami. To co slyšíte, je Řím, to je římská víra mezi námi!